

Procés d'admissió de l'alumnat a la ciutat de Barcelona

Accés universal a l'escola pública, promoció de l'equitat educativa i llibertat d'ensenyament de les famílies

Nom de la política
Procés d'admissió de l'alumnat

Àmbit
Educació

Tipus d'avaluació
Disseny i implementació

Objectiu
Valorar l'efectivitat, robustesa, transparència i discrecionalitat del procés d'admissió implementat a la ciutat de Barcelona

Període d'anàlisi
2015-2020

Avaluació encarregada per
Sindicatura de Greuges de Barcelona

Avaluació realitzada per
Ivàlua

Analistes
Anna Segura, Federico Todeschini i Pablo Pizarro

El procés d'admissió de l'alumnat ha de garantir el dret universal a l'educació i alhora vetllar per la igualtat d'oportunitats i condicions d'accés per tot l'alumnat, la cohesió social, la llibertat d'ensenyament i el dret d'elecció de les famílies. Tot i els esforços del Consorci d'Educació de Barcelona per combinar tots aquests objectius, any rere any la Sindicatura de Greuges de Barcelona rep queixes de famílies que consideren que s'han vulnerat els seus drets.

Els procés d'admissió de l'alumnat és un procés complex en el qual hi intervenen molts agents i que resulta difícil d'entendre per algunes famílies participants.

La gran quantitat de normes que el regulen, els diferents actors que hi intervenen i la quantitat d'activitats que el conformen, juntament amb la inexistència d'un document on s'expliqui el seu funcionament de manera integral, fan difícil entendre el procés en la seva globalitat.

El dret d'elecció de les famílies no és absolut sinó que està limitat per l'objectiu del Consorci d'Educació de Barcelona de promoure l'equitat educativa.

Les famílies tenen dret a expressar

les seves preferències i que siguin tingudes en compte per l'administració educativa. Tanmateix, el dret d'elecció està subordinat a la disponibilitat de places escolars i a les restriccions i limitacions establertes en la planificació educativa a favor de la lluita contra la segregació.

Una part rellevant de la informació sobre el centres educatius i els criteris d'assignació de places no és pública o no és fàcilment accessible.

Aquesta falta d'informació afecta al dret de totes les famílies a participar en igualtat de condicions i afecta negativament la percepció de transparència i d'equitat del procés que tenen les famílies participants.

Problemàtica i intervenció

El procés d'admissió de l'alumnat és aquell pel qual s'assigna plaça a tot l'alumnat que vol accedir per primera vegada a un centre públic o concertat de Barcelona. Cada any vora 26.000 alumnes sol·liciten plaça a centres de la ciutat per cursar ensenyaments d'educació infantil, primària o secundària.

El procés d'admissió de l'alumnat de Barcelona

En el cas de Barcelona, és responsabilitat del Consorci d'Educació de Barcelona garantir plaça escolar a tot l'alumnat que ho sol·liciti, conjugant el dret universal d'accés a l'educació amb la igualtat d'oportunitats i de condicions de participació, la cohesió social, la llibertat d'ensenyament i el dret d'elecció de les famílies.

Els principals agents que intervenen en aquest procés són el Consorci d'Educació de Barcelona, els centres públics i concertats de la ciutat, les famílies que sol·liciten plaça i les comissions de garanties d'admissió.

Però també hi juguen un paper rellevant la Inspecció educativa, les oficines municipals d'escolarització, els equips d'assessorament i orientació psicopedagògica i l'Institut Municipal de Serveis Socials.

Les queixes de les famílies

Entre gener de 2015 i juliol de 2020, la Sindicatura de Greuges de Barcelona va rebre 88 queixes relacionades amb el procés d'admissió de l'alumnat provinents de famílies que consideren que en el marc del mateix s'han vulnerat els seus drets.

Les queixes fan referència sobretot al sistema d'adscripció de centres, les assignacions d'ofici, la manera com es gestionen les llistes d'espera o la denegació de peticions de canvi de centre, i es basen en la falta de claredat en el funcionament del procés, la manca d'informació i transparència i el tracte desigual a les famílies participants.

Avaluació i resultats

El disseny del procés d'admissió i la seva implementació permet al Consorci d'Educació de Barcelona conciliar en gran mesura els objectius d'accés universal a l'educació, promoció de l'equitat educativa i respecte a la llibertat d'ensenyament i al dret d'elecció. Tanmateix, el procés té debilitats pel que fa a la informació pública que ofereix, provocant que en ocasions sigui percebut per les famílies com poc transparent o arbitrari.

Objectius i metodologia

L'avaluació s'ha centrat en analitzar l'efectivitat, robustesa, transparència i discrecionalitat del procés amb l'objectiu de detectar-ne els punts forts, així com les àrees on hi ha marge de millora.

Per fer-ho, s'ha revisat tota la normativa aplicable al procés, s'ha entrevistat a famílies participants i a representants del Consorci d'Educació de Barcelona i s'han analitzat les queixes rebudes per la Sindicatura de Greuges de Barcelona entre 2015 i 2020 i les dades administratives relatives als processos d'admissió dels cursos 2018-2019, 2019-2020 i 2020-2021.

Efectivitat i robustesa

Accés universal i gratuït a l'educació obligatòria

A nivell de ciutat, cada any l'oferta de places escolars sufragades amb fons públics és significativament superior al nombre de persones que sol·liciten plaça escolars als nivells d'accés, tot i que a nivell de zona educativa encara persisteixen alguns dèficits de places, especialment en centres públics.

Pel que fa als costos totals de la plaça escolar, la mitjana a nivell de ciutat està per sobre els 430€ anuals per

l'educació infantil i primària i per sobre els 610€ anuals per l'ESO, sent aquests costos significativament superiors de mitjana en els centres concertats. Aquests costos poden suposar barreres a l'accés per algunes famílies i per tant afecten a l'accés en igualtat de condicions a l'educació pública.

Promoció de la igualtat d'oportunitats educatives i la inclusió escolar

Des de fa anys, el Consorci d'Educació de Barcelona ha fet una aposta decidida per promoure l'equitat educativa, utilitzant també el procés d'admissió de l'alumnat com a instrument per lluitar contra la segregació escolar. Per fer-ho, compta amb mesures com la reserva de places per alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu (NESE), la possibilitat d'augmentar ràtios per absorbir la matrícula viva o l'establiment de quotes màximes de matrícula viva.

Aquesta aposta s'ha intensificat amb la posada en marxa des del curs 2018-2019 del Pla de xoc contra la segregació i per a la igualtat d'oportunitats i èxit educatiu, en el marc del qual es fa una detecció anticipada d'alumnat amb NESE, se'ls preassigna plaça escolar vetllant per una distribució equilibrada i se'ls exclou del pagament dels costos escolars per garantir la gratuïtat efectiva.

Objectius i elements valorats

Procés d'admissió escolar

Accés universal i gratuït

- Suficiència de places
- Cost de la plaça escolar

Igualtat d'oportunitats i inclusió

- Equilibri entre oferta i demanda
- Oferta de proximitat
- Mesures per la distribució equilibrada de l'alumant vulnerable

Elecció de centre i llibertat d'ensenyament

- Preferències expressades per les famílies
- Criteris de prioritització
- Mecanismes d'assignació de places

Assignació de plaça escolar

Respectar el dret d'elecció i la llibertat d'ensenyament de les famílies

El que efectivament consagra la legislació és el dret de les famílies a expressar les seves preferències respecte els centres educatius durant el procés d'admissió i que aquestes siguin tingudes en compte per l'administració educativa, i no la garantia que les famílies podran escolaritzar els seus fills i filles als centres educatius que escullin a la seva sol·licitud. Tanmateix, el que en tot cas caldria respectar és el dret de les famílies a que els seus fills i filles rebin una formació religiosa i moral d'acord amb les seves conviccions.

L'assignació de la majoria de places es fa mitjançant el mecanisme de Boston, un sistema d'assignació que respecta de manera estricta les preferències expressades per les famílies. Alhora, però, el mateix mecanisme promou entre les famílies comportaments estratègics per aconseguir plaça escolar, el que afecta negativament a les famílies amb menys coneixement sobre el funcionament del procés. En el cas de les assignacions d'ofici i de places reservades per alumant amb NESE no queda clar com es tenen en compte les preferències expressades per les famílies.

Transparència i discrecionalitat

Pel que fa a la transparència i a la informació pública sobre l'oferta educativa i el procés, tot i que en els darrers anys hi ha hagut avenços, segueix existint marge de millora.

D'una banda, hi ha informació important per les famílies que només es pot obtenir assistint a les jornades de portes obertes o per vies de comunicació informal, afectant la participació efectiva i en condicions d'igualtat de totes les famílies. Un exemple seria la informació en temps real del nombre de sol·licituds que està rebent un centre. Un altre, la informació del cost de la plaça escolar, que molts centres concertats no fan pública ni a les seves pàgines web ni a la del Consorci d'Educació de Barcelona.

De l'altra, hi ha decisions que prenen el Consorci d'Educació de Barcelona i les comissions de garanties d'admissió que les famílies o bé no coneixen o bé no comprenen degut a que els criteris o les raons que les fonamenten no són públics. Per exemple, les famílies participants mai arriben a conèixer els criteris que s'han utilitzat per assignar les places d'ofici, que són les reservades per l'alumnat amb NESE o per desestimar o no una reclamació sobre la plaça assignada. Aquesta falta de transparència provoca que la valoració cas a cas que s'utilitza en aquests casos sigui percebuda per les famílies com una mostra d'arbitrarietat enlloc de com un signe d'adaptabilitat del procés.

Aprentatges

El procés d'admissió de l'alumnat consta de processos complexos, involucra molts actors diferents i persegueix diversos objectius de manera simultània, fent que sigui difícil per les famílies entendre'l en la seva globalitat.

La manca d'informació sobre la manera com es prenen algunes decisions clau del procés, com poden ser la determinació de l'oferta o l'assignació de places d'ofici, fa que aquestes sovint es percebin com a discrecionals o injustes i explica en gran mesura la insatisfacció de moltes famílies amb el procés.

Una part important de les queixes sobre el procés d'admissió que rep la Sindicatura de Greuges de Barcelona tenen a veure amb famílies que consideren que s'està vulnerant el seu dret a educar els seus fills d'acord a les seves conviccions morals i religioses.

Recomanacions

Elaborar un document que expliqui amb llenguatge planer i comprensible el funcionament de tot el procés

La complexitat del procés d'admissió escolar ha posat de manifest la necessitat d'adoptar accions afirmatives destinades a consolidar les fonts d'informació i millorar-ne la seva difusió. Entre aquestes, hi podria haver la consolidació de la normativa que el regula i l'elaboració d'un document informatiu on s'expliqui de manera detallada i comprensible el funcionament del procés.

Publicar posteriorment els criteris que han utilitzat les comissions de garanties d'admissió per assignar les places d'ofici i NESE

Es necessiten accions orientades a fomentar més transparència sobre els criteris de les comissions de garanties d'admissió i el Consorci d'Educació de Barcelona a l'hora d'assignar les places d'ofici i les places reservades per l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu (NESE). Publicar després del procés aquests criteris i normes de prioritització podria millorar-ne la transparència sense afectar-ne l'adaptabilitat.

Tenir més en compte les preferències de les famílies durant les assignacions d'ofici

Caldria evitar assignar plaça d'ofici en un centre religiós a les famílies que només han sol·licitat centres laics ja que va en contra del dret de les famílies a rebre una formació moral i religiosa d'acord a les seves conviccions, així com plaça en un centre concertat a les que només han sol·licitat un centre públic, ja que de mitjana els centres concertats tenen costos més elevats que els públics que algunes famílies potser no poden assumir.

Podeu consultar l'informe complet a ivalua.cat